

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Adopció: 25 de setembre del 2020
Publicació: 7 d'octubre del 2020

Públic
GrecoRC4(2020)3

QUART CICLE D'AVUACIÓ

Prevenió de la corrupció dels parlamentaris,
dels batlles i dels fiscals

INFORME DE CONFORMITAT

ANDORRA

Adoptat pel GRECO en la seva 85a reunió plenària
(Estrasburg, 21-25 de setembre del 2020)

Q
U
A
R
T

C
I
C
L
E

D'
A
V
A
L
U
A
C
I
Ó

I. INTRODUCCIÓ

1. L'Informe de conformitat avalua les mesures preses per les autoritats d'Andorra per posar en marxa les recomanacions formulades en l'Informe del quart cicle d'avaluació sobre Andorra, que va adoptar el Grup d'Estats contra la Corrupció (GRECO) en la 76a reunió plenària (23 de juny del 2017) i que es va fer públic el 2 de novembre del 2017, posteriorment a l'autorització d'Andorra ([GrecoEval4Rep\(2016\)8](#)). El Quart cicle d'avaluació del GRECO se centra en la prevenció de la corrupció dels parlamentaris, els batlles i els fiscals.
2. De conformitat amb el reglament intern del GRECO, les autoritats d'Andorra han redactat un informe de situació que conté informació relativa a les mesures preses per posar en marxa les recomanacions. Aquest informe es va rebre el 17 de març del 2019 i ha servit de base, amb les informacions proporcionades a continuació, per a l'Informe de conformitat.
3. El GRECO ha encarregat a Mònaco (quant a les assemblees parlamentàries) i a Luxemburg (quant a les institucions judicials) el nomenament d'informadors per al procediment de conformitat. Els informadors que han estat nomenats són Jean-Marc Gualandi, per Mònaco, i David Lentz, per Luxemburg, els quals han estat assistits pel Secretariat del GRECO en la redacció de l'Informe de conformitat.
4. L'Informe de conformitat avalua la posada en marxa de cada recomanació que conté l'Informe d'avaluació i fa una valoració global del nivell de conformitat del membre amb aquestes recomanacions. La posada en marxa de tota recomanació que encara no ha tingut efecte (és a dir, que ha estat posada en marxa parcialment o que no s'ha posat en marxa) serà avaluada d'acord amb un informe de situació addicional, que haurà de ser entregat per les autoritats divuit mesos després de l'adopció d'aquest Informe de conformitat.

II. ANÀLISI

5. El GRECO ha fet tretze recomanacions a Andorra en el seu Informe d'avaluació. La conformitat amb aquestes recomanacions s'examina a continuació.

Prevenció de la corrupció dels parlamentaris

Recomanació i

6. *El GRECO ha recomanat que es plantegi la introducció d'un procés de consulta pública en el marc del treball legislatiu.*
7. Les autoritats d'Andorra indiquen que el Reglament del Consell General es va modificar el 7 de febrer del 2019. En la nova versió, el títol V, "De la transparència de l'activitat parlamentària", ha estat ampliat. En concret, s'han fet públiques sobretot les informacions relatives a "totes les iniciatives parlamentàries i l'estat de la seva tramitació" (article 142). A més, l'article 141 exigeix que "la informació ha de ser facilitada en formats que permetin el tractament de les dades...".
8. Les autoritats mencionen també una proposta de llei anomenada de transparència i d'accés a la informació pública, que emana dels partits amb majoria parlamentària i que tracta la participació ciutadana "per deliberació i a la recerca d'un consens [...] a través de diversos processos". Finalment, les autoritats fan constar els esforços fets pels grups parlamentaris del Consell General amb la finalitat de reforçar la participació dels ciutadans en matèria legislativa, sobretot a través de reunions periòdiques amb associacions, actors civils o sindicats, per tal de conèixer les preocupacions dels diferents sectors.

9. El GRECO constata la revisió del Reglament del Consell General, que preveu l'obligació del Consell General de fer públiques les informacions sobre totes les iniciatives parlamentàries i l'estat de la seva tramitació, en els formats que faciliten el tractament de les dades. El GRECO també deixa constància de la proposta de llei relativa a la transparència i l'accés a la informació pública, i els esforços duts a terme pels grups parlamentaris per tal de millorar la participació ciutadana. Aquests esforços dirigits a incrementar la transparència van, sense dubte, cap a la bona direcció; però, no obstant això, el GRECO constata que les mesures iniciades no preveuen un procediment formal de consulta pública, és a dir, un procés en el marc del qual sigui obligatori consultar el públic sobre certs textos de llei. El GRECO anima les autoritats a aplicar aquesta recomanació.

10. El GRECO conclou que la recomanació i no s'ha aplicat.

Recomanació ii

11. *El GRECO ha recomanat que s'adopti un codi de conducta, acompanyat de comentaris explicatius o d'exemples concrets, per part dels membres del Consell General i que es faci públic.*

12. Les autoritats d'Andorra fan constar les converses en la Comissió Legislativa del Consell General sobre la possibilitat d'adoptar un codi de conducta, però indiquen que aquestes discussions no han resultat en la redacció d'un projecte de codi. No obstant això, les autoritats confien en el fet que la legislatura actual tracti aquesta qüestió. La disposició final (núm. 3) del Reglament del Consell General, modificat el 7 de febrer del 2019, preveu la responsabilitat de la Sindicatura (l'òrgan directiu del Consell General), d'acord amb la Junta de Presidents, d'elaborar i sotmetre al Ple del Consell General un codi de conducta dels consellers generals, en un termini màxim de divuit mesos a comptar del 7 de febrer del 2019. Les autoritats recorden que, segons l'article 18 del parlament, la Sindicatura té l'obligació d'aplicar i de fer respectar el Reglament intern del Consell General. Segons les autoritats, la inscripció en el Reglament de l'obligació de redactar un codi de conducta dels parlamentaris, amb una data límit que s'ha de complir, demostra la voluntat d'aplicar aquesta recomanació de seguida que sigui possible.

13. D'altra banda, el 8 de gener del 2020, la Junta de Presidents va decidir crear una comissió de treball amb els representants de cada grup parlamentari per redactar un codi de conducta dels parlamentaris. Aquesta comissió de treball va mantenir tres reunions. Al mateix temps, s'està estudiant una proposició de llei sobre transparència que podria tenir un impacte en el futur codi de conducta. Per aquest motiu, la comissió de treball espera el final de l'examen de la proposició de llei sobre transparència.

14. El GRECO pren nota sobre el fet que, segons el Reglament modificat del Consell General, la Sindicatura haurà d'elaborar i sotmetre al Consell General un codi de conducta dels consellers generals. El GRECO també fa constar que s'ha creat una comissió de treball parlamentari per redactar un codi de conducta. L'esmentada comissió ha mantingut tres reunions i està en espera que finalitzi l'examen de la proposició de llei sobre la transparència. Actualment, encara queda per elaborar un esborrany de codi de conducta. Malgrat els plans anunciats, el procés es troba a la fase inicial i és prematur concloure que aquesta recomanació hagi estat aplicada fins i tot parcialment.

15. El GRECO conclou que la recomanació ii no s'ha aplicat.

Recomanació iii

16. *El GRECO ha recomanat introduir l'obligació d'indicar tot conflicte entre els interessos privats específics d'un conseller general i el tema examinat en el marc d'un procediment parlamentari (en sessió plenària i en comissió), independentment del fet de saber si un conflicte així també podria ser identificat en el marc d'un sistema de declaració pública dels interessos i les activitats.*
17. Les autoritats d'Andorra indiquen que el Reglament del Consell General modificat preveu, a l'article 8, que els consellers generals han de presentar els seus currículums i han de declarar les seves activitats professionals i les seves funcions, tant en el sector privat com en el sector públic, segons un model aprovat. Sobretot han d'indicar les funcions incompatibles a les quals renunciïn. També estan obligats legalment a declarar tot canvi de la situació en el termini d'un mes. Els consellers generals no poden apel·lar a la seva funció parlamentària o utilitzar-la per exercir activitats comercials, industrials o professionals. A més, el Reglament preveu la possibilitat de substituir un parlamentari d'una comissió legislativa per un conseller general d'un mateix grup parlamentari (article 39). Les autoritats precisen que aquesta possibilitat s'aplicaria a les situacions de conflictes d'interessos.
18. Les autoritats expliquen que, encara que l'obligació de declarar els conflictes d'interessos no es registri de forma explícita, aquest deure deriva de manera general de l'obligació de declarar altres funcions potencialment incompatibles amb la funció parlamentària i de no utilitzar l'estatus de parlamentari per exercir activitats comercials, industrials o professionals.
19. Finalment, les autoritats fan saber que l'obligació de declarar un conflicte d'interessos serà objecte d'un debat durant els treballs preparatoris sobre el codi de conducta dels parlamentaris.
20. El GRECO fa constar que els consellers generals han de declarar les funcions que exerceixen, tant en el sector públic com en el sector privat, i sobretot indicar les funcions incompatibles a les quals renunciïn. El GRECO també fa constar la prohibició als consellers generals d'utilitzar les seves funcions parlamentàries en el marc de les seves activitats professionals extraparlamentàries. Aparentment, un parlamentari d'una comissió legislativa pot ser substituït per un conseller general d'un mateix grup parlamentari. No obstant això, es tracta en aquest cas d'una possibilitat que, encara que segons les autoritats es pot aplicar als conflictes d'interessos, segueix sent massa general. El GRECO recorda que aquesta recomanació implica la necessitat d'establir una obligació específica de declarar tot conflicte d'interessos d'un conseller general que sorgeix en l'examen d'un tema en particular per part del Consell General, independentment de les declaracions dels interessos i de les activitats. La claredat de la norma promulgada permetrà també als consellers generals saber de manera precisa el que s'espera d'ells en matèria de prevenció de conflictes d'interessos en aquest tipus de situació. Aquest tema podrà ser tractat en connexió amb l'elaboració d'un codi de conducta per als parlamentaris, el qual es tracta en la recomanació anterior. Tenint en compte el que s'ha mencionat anteriorment, la recomanació encara s'ha d'aplicar.
21. El GRECO conclou que la recomanació iii no s'ha aplicat.

Recomanació iv

22. *El GRECO ha recomanat (i) introduir un sistema de declaració pública del patrimoni i dels interessos dels consellers generals que inclogui dades quantitatives relatives als interessos financers i econòmics (ingressos, actiu i elements significatius del passiu)*

i (ii) preveure la inclusió d'informacions sobre el conjunt dels familiars dependents (entenent que aquestes informacions no esdevindrien necessàriament públiques).

23. Les autoritats d'Andorra indiquen que, actualment, no hi ha cap obligació legal de declarar el seu patrimoni imposada als parlamentaris. No obstant això, alguns partits polítics fan declaracions privades de patrimoni davant un notari. La proposició de la llei mencionada de transparència i accés a la informació pública preveu la introducció d'un sistema de declaració de patrimoni que s'apliqui als parlamentaris. Els parlamentaris estaran obligats a declarar el seu patrimoni sota jurament, com a molt tard, després de la presa de possessió del càrrec i un cop hagi finalitzat el mandat. Les declaracions es farien davant d'un notari i es presentarien al Tribunal de Comptes. Serien confidencials i només podrien ser consultades per les parts implicades, el Tribunal de Comptes o l'autoritat competent, en el marc d'un procediment judicial. El Tribunal de Comptes publicaria anualment la llista de persones que haguessin efectuat la declaració de patrimoni, precisant els noms, els cognoms i les posicions, i indicant si es tracta de la declaració de patrimoni inicial o definitiva, i la data en què s'ha presentat. Les autoritats estimen que el sistema proposat preserva les especificitats d'Andorra i té en compte la necessitat de protegir les dades personals.
24. El GRECO pren nota de les informacions facilitades. Quant a la part (i) de la recomanació, el GRECO fa constar que la proposició de la llei mencionada de transparència i accés a la informació pública preveu la introducció d'un sistema de declaració de patrimoni que s'aplica als parlamentaris. Segons la proposició de llei en qüestió, les declaracions serien de tota manera confidencials. El Consell General encara no ha examinat aquesta proposta de llei. El GRECO estima que l'obligació que tindrien els parlamentaris de fer una declaració de patrimoni seria un desenvolupament positiu en si, i recalca que la transparència de les activitats dels elegits és un element important en una democràcia, que permet evitar en si els riscos de corrupció lligats als conflictes d'interessos dels parlamentaris. Gairebé tots els estats membres del GRECO recullen informacions del patrimoni, els ingressos i els compromisos financers dels seus parlamentaris, i fan públiques aquestes dades. El GRECO recorda que "l'estatus de parlamentari a temps parcial de la majoria dels parlamentaris i les seves diverses activitats addicionals o principals, legítimes en si, requereixen una transparència suficient pel que fa als ingressos, el patrimoni i els deutes principals, mitjançant declaracions públiques, fàcilment accessibles i posades al dia habitualment" (paràgraf 55 de l'Informe d'avaluació). Així doncs, aquesta part encara s'ha d'aplicar. La part (ii) de la recomanació està relacionada amb la part (i). De moment, la proposició de la llei mencionada de transparència i accés a la informació pública no preveu la introducció d'informació relativa al conjunt de familiars dependents. No sembla que la qüestió d'introducció d'aquestes dades en la declaració hagi estat considerada per les autoritats.
25. El GRECO conclou que la recomanació iv no s'ha aplicat.

Recomanació v

26. *El GRECO ha recomanat que es prenguin mesures per garantir un control i una aplicació apropiats de futures obligacions de declaració i de les normes de comportament dels parlamentaris.*
27. Les autoritats d'Andorra indiquen que aquesta recomanació haurà de ser considerada quan s'adopti el codi de conducta per part dels parlamentaris (vegeu la recomanació ii).
28. El GRECO fa constar que, degut a l'absència de progrés, aquesta recomanació no s'ha aplicat.

29. El GRECO conclou que la recomanació v no s'ha aplicat.

Recomanació vi

30. *El GRECO ha recomanat (i) que es prenguin mesures de formació i de sensibilització dels parlamentaris en relació amb la conducta que s'espera d'ells en matèria de deontologia i de declaració dels interessos, i (ii) que es beneficiïn d'assessorament confidencial sobre tota qüestió ètica o de deontologia.*
31. En relació amb la primera part de la recomanació, les autoritats d'Andorra fan constar la reflexió del Consell General sobre l'aplicació d'un sistema de formació inicial per als nous parlamentaris. A més, s'està estudiant un sistema de formació en línia basat en el futur codi de conducta (que encara s'ha d'adoptar; vegeu la recomanació ii), que contingui simulacions de casos concrets (per exemple, quant als conflictes d'interessos). Les autoritats precisen que, actualment, el servei intern del Consell General distribueix la documentació que necessiten (reglament, normes internes de funcionament, procediments de redacció de les proposicions de llei, modificacions, etc.) als parlamentaris novament elegits i els informa sobre les regles aplicables en matèria d'incompatibilitat i de conflictes d'interessos. Pel que fa a la segona part, la reflexió sembla estar encara en una fase inicial.
32. Quant a la part (i) de la recomanació, el GRECO fa constar que hi ha una reflexió en curs sobre un sistema de formació inicial i un sistema de formació contínua per als consellers generals. En l'actualitat, els parlamentaris novament elegits reben informacions sobre les incompatibilitats i els conflictes d'interessos. Aquests esforços de sensibilització van en el bon sentit, però un enfocament més profund i sistèmic és necessari, passant per una formació dedicada als parlamentaris. A més, la formalització de l'entrega de la documentació pertinent als parlamentaris (per exemple, mitjançant firmes) podria sensibilitzar i responsabilitzar encara més els elegits sobre les normes aplicables i, de cara al futur, sobre les vies per obtenir assessorament confidencial. Aquesta part només es pot considerar parcialment aplicada. Degut al fet que encara s'ha d'establir un sistema d'assessorament confidencial per als parlamentaris sobre les qüestions ètiques i deontològiques, la part (ii) de la recomanació no ha estat aplicada. El GRECO destaca que un referent o assessor especial per a les qüestions ètiques i deontològiques al Consell General podria tenir un paper important en matèria d'assessorament confidencial, sobretot tenint en compte que, com subratlla l'Informe d'avaluació, la majoria dels parlamentaris no són polítics de carrera i "conserven activitats addicionals i nombrosos lligams amb la societat andorrana" (paràgraf 64).
33. El GRECO conclou que la recomanació vi s'ha aplicat parcialment.

Prevenició de la corrupció dels batlles

Recomanació vii

34. *El GRECO ha recomanat modificar la composició del Consell Superior de la Justícia per tal d'assegurar una representació adequada, escollida pels seus parells, i formada per batlles, magistrats i fiscals.*
35. En l'actualitat, les autoritats d'Andorra indiquen que una modificació constitucional és necessària (article 89.2) per aplicar aquesta recomanació. El Govern, així com els actors del cos judicial i el Consell Superior de la Justícia, comprèn la recomanació i no s'hi ha oposat. No obstant això, les autoritats subratllen que, degut al procediment complex seguit per revisar la Constitució, aquesta revisió es faria més aviat de manera global (tractant una sèrie de temes) i no de manera puntual. Les autoritats precisen que la iniciativa de revisió de la norma suprema pertany als coprínceps, o a

una tercera part del Consell General (títol IX, article 105 de la Constitució), que aquesta revisió ha de ser adoptada per la majoria dels dos terços dels membres i que s'ha de sotmetre immediatament després a un referèndum de ratificació.

36. El GRECO pren nota de les informacions facilitades i és conscient de les etapes que s'han de superar per aplicar aquesta recomanació, que passen per una modificació de la Constitució andorrana. De tota manera, es tracta d'una norma ben establerta pel que fa a la composició dels consells superiors de la magistratura, que s'han de compondre almenys per la meitat dels magistrats elegits pels seus parells. Des de llavors, degut a la manca de progrés, aquesta recomanació encara s'ha d'aplicar.
37. El GRECO conclou que la recomanació vii no s'ha aplicat.

Recomanació viii

38. *El GRECO ha recomanat preveure el nomenament de batlles i magistrats per a un mandat amb una durada indefinida.*
39. En l'actualitat, les autoritats d'Andorra indiquen que aquesta recomanació requereix una revisió de la Constitució, sobretot de l'article 90 (vegeu els comentaris sobre el procediment de revisió constitucional al paràgraf 34 que s'ha mencionat). Les autoritats no preveuen canviar el sistema actual, ja que consideren que les garanties existents protegeixen molt els batlles i no desperten cap inquietud en relació amb la integritat i la independència del sistema judicial. Les autoritats subratllen que, des que es va establir el nou sistema amb la Constitució del 1993, cap membre del cos judicial mai n'ha estat exclòs. Els que han abandonat la carrera ho han fet per motius personals o professionals. Les autoritats precisen que els batlles es renoven de forma automàtica, excepte si el batlle en qüestió presenta la dimissió, és reconegut com a culpable d'una infracció penal o bé és sancionat per la comissió de dos infraccions greus o una falta molt greu (article 68.3 de la Llei qualificada de la justícia).
40. El GRECO pren nota de les informacions facilitades i fa constar que la situació jurídica és la mateixa que en el moment en què es va adoptar l'Informe d'avaluació. El GRECO recorda que la recomanació es limita a demanar a les autoritats que es prevegi un nomenament de batlles i magistrats per a una duració indefinida. Constata que la posició de les autoritats sembla haver evolucionat, ja que, en l'Informe d'avaluació, semblaven favorables a un canvi com aquest, mentre que la informació mencionada anteriorment sembla indicar el contrari. En qualsevol cas, d'acord amb les informacions comunicades, el GRECO no pot concloure que la qüestió ha donat lloc a un examen formal.
41. El GRECO conclou que la recomanació viii no s'ha aplicat.

Recomanació ix

42. *El GRECO ha recomanat (i) revisar el sistema de responsabilitat disciplinària dels batlles i magistrats per tal d'incrementar el termini de prescripció de les infraccions i el termini d'instrucció i de preveure un procediment específic per a l'audiència disciplinària, i (ii) que es prenguin mesures per tal que les informacions suficientment detallades es conservin en matèria de procediments disciplinaris relatius a aquests batlles i magistrats, incloent-hi una eventual publicació d'aquesta jurisprudència, i respectant l'anonimat de les persones en qüestió.*
43. Les autoritats d'Andorra apunten que el sistema de responsabilitat disciplinària aplicable als batlles i magistrats ha estat revisat completament, amb l'adopció de la disposició final núm. 3 de la Llei 24/2018, del 18 d'octubre del 2018, del Codi de procediment civil, que modifica la Llei qualificada de la justícia (LQJ), del 2 de

setembre del 1993. El nou sistema de responsabilitat disciplinària dels batlles i dels magistrats va entrar en vigor el 15 de novembre del 2018.¹

44. En relació amb la primera part de la recomanació, les autoritats precisen que, en el nou sistema, els terminis de prescripció s'han duplicat per a les faltes lleus (de tres a sis mesos) i s'han quadruplicat per a les faltes greus (de sis a dos anys) i les faltes molt greus (d'un a quatre anys). Les autoritats afegeixen que l'expedient disciplinari se suspèn, i el càlcul dels terminis de prescripció s'interromp quan un procés penal s'ha iniciat o es troba en fase d'instrucció o de judici, i es tracten els mateixos fets o altres que hi estiguin estretament relacionats (article 79 de l'LQJ).
45. Les autoritats indiquen que el marc legislatiu revisat detalla el procediment d'instrucció de l'expedient disciplinari, segons el qual l'instructor nomenat pel Consell Superior de la Justícia (CSJ) ha d'instruir l'expedient i formular els càrrecs d'acusació en un termini màxim de 30 dies hàbils, a partir de la notificació de l'obertura de l'expedient al batlle o magistrat examinat. El batlle o magistrat sotmès a examen o el fiscal disposen cadascun de deu dies hàbils per presentar les seves observacions i demanar, si escau, la consideració de les proves que considerin oportunes. El CSJ ha d'emetre la resolució disciplinària en un termini màxim de 15 dies hàbils per a les faltes lleus, de 30 dies hàbils per a les faltes greus i de 45 dies per a les faltes molt greus, a partir del moment en què rebí l'expedient de l'instructor.
46. Les autoritats expliquen que la legislació revisada ha introduït un procediment específic per a l'audiència disciplinària. El president o el vicepresident del CSJ, entre altres, convoca els membres del CSJ i dirigeix l'audiència oral. La legislació revisada obliga a motivar resolucions i precisar la qualificació de les faltes i de les sancions. La resolució disciplinària és adoptada per la majoria dels membres del CSJ, tret de l'instructor. Les resolucions emeses pel CSJ poden ser objecte de recurs davant del Tribunal Superior de Justícia, en el termini d'un mes a partir de la notificació de la resolució.
47. Pel que fa a la segona part de la recomanació, les autoritats indiquen que, segons la legislació revisada, les sancions disciplinàries s'anoten en l'expedient personal del batlle o del magistrat objecte del procediment disciplinari, amb la indicació de la falta que ha induït a aquesta anotació. Aquestes anotacions s'esborren quan els terminis de prescripció s'esgoten, d'ofici o sota petició del batlle o magistrat interessat. Aquests terminis de prescripció són de dos anys per a faltes lleus, de quatre anys per a faltes greus i de sis anys per a les faltes molt greus (article 85.3).
48. A més, les autoritats indiquen que la memòria anual sobre l'estat i el funcionament de l'Administració de justícia ha d'incloure una llista anual del nombre d'expedients disciplinaris iniciats, introduïts i tancats contra els batlles i els magistrats i els membres del Ministeri Fiscal. La memòria també ha d'incloure les queixes presentades i les resolucions disciplinàries emeses, i especificar-hi les infraccions comeses i les faltes sancionades. La memòria anual ha de tenir adjunta una còpia de totes les resolucions disciplinàries dictades pel Consell Superior de la Justícia durant l'any corresponent. Les dades personals de les persones sotmeses als procediments disciplinaris estan protegides i tenen garantit l'anonimat. Finalment, les autoritats precisen que el Consell Superior de la Justícia publica la memòria anual² i la

¹ Les disposicions que modifiquen altres lleis, com la disposició final núm. 3, que modifica la Llei qualificada de la justícia (LQJ), van entrar en vigor l'endemà de la publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* (BOPA), que va tenir lloc el 14 de novembre del 2018. El conjunt de les normes que formen estrictament el Codi de procediment civil i el cos principal de la Llei 24/2018 van entrar en vigor l'1 de setembre del 2019.

² <http://www.justicia.ad/fr/memoria.html>

distribueix en format paper el dia de l'obertura de l'any judicial als membres del cos judicial.

49. El GRECO pren nota de les informacions facilitades. El GRECO agraeix la revisió del sistema de responsabilitat disciplinària dels batlles i dels magistrats. Pel que fa a la part (i) de la recomanació, el GRECO acull satisfactòriament l'increment dels terminis de prescripció de les faltes disciplinàries i del reglament detallat (amb terminis precisos), relatius a la instrucció dels expedients disciplinaris. Finalment, el GRECO aprecia que es detalli un procediment específic de l'audiència disciplinària davant del CSJ. Així doncs, la primera part de la recomanació ha estat aplicada de manera satisfactòria.
50. Pel que fa al punt (ii) de la recomanació, el GRECO acull satisfactòriament les mesures aplicades per les autoritats per conservar les informacions detallades en matèria de procediments disciplinaris contra batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal. La memòria anual sobre l'estat i el funcionament de l'Administració de justícia conté la llista del nombre d'expedients disciplinaris incoats, introduïts i tancats durant l'any, així com les queixes presentades i les resolucions disciplinàries emeses (especificant-hi les infraccions comeses i les faltes sancionades). Es troba publicat en línia i es distribueix en format paper. També és positiu que es publiquin en la memòria anual totes les resolucions disciplinàries dictades pel Consell Superior de la Justícia. Ho són pel que fa a l'anonimat de les persones en qüestió. Així doncs, la segona part de la recomanació també ha estat aplicada de manera satisfactòria.
51. El GRECO conclou que la recomanació ix s'ha aplicat de manera satisfactòria.

Recomanació x

52. *El GRECO ha recomanat (i) continuar oferint regularment als jutges i magistrats formacions sobre diverses qüestions relatives a l'ètica i a la integritat i (ii) mantenir en l'àmbit institucional la possibilitat, per als batlles i magistrats, d'obtenir assessorament confidencial sobre aquestes qüestions.*
53. Pel que fa al primer punt de la recomanació, les autoritats d'Andorra apunten que, el 2019, el Consell Superior de la Justícia (CSJ) ha tornat a incloure una sessió sobre les qüestions deontològiques al seu programa de formació anual de tots els membres del cos judicial. Les autoritats recorden que els membres del cos judicial també participen en les formacions anuals sobre integritat proposades per l'Escola Nacional de Magistratura (École Nationale de la Magistrature) de França i pel Servei de Formació Contínua de l'Escola Judicial (Servicio de Formación Continua de la Escuela Judicial) a Espanya. El CSJ desitja seguir incloent aquest tipus de formació cada any i continuar incorporant l'ètica i la integritat com a temes obligatoris per als nous batlles nomenats en el cos judicial. Finalment, les autoritats expliquen que la formació judicial contínua és un dret i un deure de tots els batlles, magistrats i fiscals. Han de seguir un mínim d'activitats pedagògiques establert pel Consell Superior de la Justícia (Regulació de l'estatus dels membres de les carreres judicials i dels fiscals, títol VIII, capítol 2).
54. Pel que fa al segon punt de la recomanació, les autoritats indiquen que el Consell Superior de la Justícia reflexiona sobre la manera de crear un sistema sostenible per tal que els batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal puguin obtenir assessorament confidencial sobre qüestions ètiques.
55. El GRECO, quant al primer punt de la recomanació, constata satisfactòriament que el Consell Superior de la Justícia continuï oferint de manera habitual formacions sobre l'ètica i la integritat a tots els batlles i magistrats. Així doncs, aquesta part de la recomanació ha estat aplicada de manera satisfactòria.

56. Pel que fa al segon punt de la recomanació, el GRECO fa constar que hi ha una reflexió per crear un sistema sostenible d'assessorament confidencial sobre qüestions ètiques per als batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal. No obstant això, aquests desenvolupaments encara es troben en un estat preliminar per concloure en una aplicació, fins i tot parcial, d'aquesta part de la recomanació.
57. El GRECO conclou que la recomanació x s'ha aplicat parcialment.

Prevenió de la corrupció dels fiscals

Recomanació xi

58. *El GRECO ha recomanat que les resolucions per inhibir un fiscal d'un cas estiguin justificades per escrit.*
59. Les autoritats d'Andorra fan referència a la disposició final núm. 10 de la Llei 24/18 del Codi de procediment civil, que modifica la Llei sobre el Ministeri Fiscal, del 12 de desembre del 1996. Precisen que s'ha afegit un apartat a l'article 14 que preveu la possibilitat que el fiscal general ordeni el seguiment d'un procés o de casos als diferents fiscals adjunts, de manera no obligatòria. Si, no obstant això, assigna un procés o un cas a un fiscal adjunt i decideix assignar-lo posteriorment a un altre fiscal adjunt, ha de fer-ho per escrit i la reassignació ha d'estar degudament motivada. Contra aquesta resolució no es pot recórrer. Aquesta norma deriva també de l'article 3.a del Recull d'obligacions i de valors deontològics dels jutges, magistrats i fiscals. Les autoritats precisen que, actualment, cap fiscal no ha estat inhibit d'un cas. Si això es produís, la recomanació de reassignació seria adreçada per escrit a l'oficina del fiscal i tots els fiscals hi tindrien accés.
60. El GRECO constata satisfactòriament que, d'ara endavant, les decisions del fiscal general d'inhibir un procurador adjunt han de fer-se per escrit i han de ser degudament motivades. Aquestes disposicions milloren la transparència en la presa de decisions, tal com requereix la recomanació.
61. El GRECO conclou que la recomanació xi s'ha aplicat de manera satisfactòria.

Recomanació xii

62. *El GRECO ha recomanat (i) revisar el sistema de responsabilitat disciplinària dels fiscals per tal d'incrementar el termini de prescripció de les infraccions i el termini d'instrucció, i de preveure un procediment específic per a l'audiència disciplinària i per a la consulta del fiscal general relativa a l'adopció de sancions contra fiscals adjunts; i (ii) que es prenguin mesures per tal que es conservin les informacions suficientment detallades en matèria de procediments disciplinaris relatius a aquests fiscals, incloent-hi una eventual publicació d'aquesta jurisprudència, respectant l'anonimat de les persones en qüestió.*
63. Les autoritats d'Andorra apunten que el sistema de responsabilitat disciplinària aplicable als fiscals, als jutges i als magistrats ha estat completament revisat, amb l'adopció de la disposició final núm. 10 de la Llei 24/2018, del 18 d'octubre del 2018, del Codi de procediment civil, que modifica la Llei del Ministeri Fiscal, del 12 de setembre del 1996. El nou sistema de responsabilitat disciplinària dels fiscals va entrar en vigor el 15 de novembre del 2018.³

³ Les disposicions que modifiquen altres lleis, com la disposició final núm. 10, que modifica la Llei del Ministeri Fiscal, van entrar en vigor l'endemà de la publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* (BOPA), que va tenir lloc el 14 de novembre del 2018. El conjunt de les normes que formen

64. En relació amb la primera part de la recomanació, les autoritats precisen que l'article 25 de la Llei del Ministeri Fiscal, tal com va modificar la disposició final núm. 10 de la Llei 24/2018, incrementa els terminis de prescripció per a les faltes lleus a sis mesos, per a les faltes greus a dos anys i per a les faltes molt greus a quatre anys. Així doncs, els terminis de prescripció s'han duplicat per a les faltes lleus i s'han quadruplicat per a les faltes greus i molt greus. Les autoritats afegixen que l'expedient disciplinari se suspèn, i el càlcul dels terminis de prescripció s'interromp, quan un procés penal s'ha iniciat, es troba en fase d'instrucció o de judici, i tracta els mateixos fets o altres que hi estiguin estretament relacionats (article 79 de l'LQJ).
65. Les autoritats expliquen que el marc legislatiu revisat (article 30 de la Llei del Ministeri Fiscal) detalla el procediment d'instrucció de l'expedient disciplinari, segons el qual l'instructor nomenat pel Consell Superior de la Justícia (CSJ) ha d'instruir l'expedient i formular els càrrecs d'acusació (els terminis que s'han de seguir són els mateixos que els dels batlles i els magistrats; vegeu el paràgraf 42). L'article 24 *bis* preveu els drets que tenen els membres del Ministeri Fiscal que són objecte d'un expedient disciplinari. El CSJ es pronuncia sobre l'expedient disciplinari imposant sancions oportunes o decidint el tancament de l'expedient. El CSJ ha d'emetre la resolució disciplinària en un termini màxim de 15 dies hàbils per a les faltes lleus, de 30 dies hàbils per a les faltes greus i de 45 dies per a les faltes molt greus, a partir del moment en què rebí l'expedient de l'instructor.
66. Finalment, les autoritats expliquen que la legislació revisada ha introduït un procediment específic per a l'audiència disciplinària. El president o el vicepresident (si el president es retira o es recusa) del CSJ, entre altres, convoca els membres del CSJ i dirigeix l'audiència oral.
67. La legislació revisada (article 30 *ter*) precisa el termini i el procediment per dictar la resolució, els terminis que s'han de seguir en cas d'inhibició o recusació, l'obligació de motivar la resolució, que no pot incloure fets diferents dels que han estat motivats i que han fonamentat els càrrecs, i l'obligació de precisar les faltes comeses, la qualificació de les accions i sancions imposades. També precisa que quan el membre del Ministeri Fiscal reconeix per escrit i de manera explícita els fets que se li han imputat, amb la falta comesa i la sanció aplicable, la instrucció pot no dur-se a terme, i la resolució pot ser dictada pel CSJ.
68. El membre del Ministeri Fiscal implicat pot ser suspès del seu càrrec a títol preventiu, per una durada màxima de sis mesos, si hi ha indicis d'una falta molt greu. En aquest cas, el TSJ decideix sobre la reducció o la pèrdua de la remuneració, fins i tot si el CSJ ha de compensar posteriorment aquestes remuneracions no pagades quan els fets es requalifiquen. El membre del Ministeri Fiscal implicat pot apel·lar davant del Tribunal Superior de la Justícia.
69. Pel que fa al segon punt de la recomanació, les autoritats indiquen que, segons la legislació revisada, les sancions disciplinàries s'anoten en l'expedient personal del membre del Ministeri Fiscal objecte d'un procediment disciplinari, amb la indicació de la falta que ha induït a aquesta anotació. Aquestes notes s'esborren quan els terminis de prescripció s'esgoten, d'ofici o sota petició del fiscal interessat. Aquests terminis de prescripció són els mateixos que els dels jutges i magistrats, és a dir, dos anys per a faltes lleus, quatre anys per a faltes greus i sis anys per a les faltes molt greus.
70. Les autoritats indiquen també que la memòria anual sobre l'estat i el funcionament de l'Administració de justícia ha d'incloure una llista anual del nombre d'expedients

estrictaament el Codi de procediment civil i el cos principal de la Llei 24/2018 van entrar en vigor l'1 de setembre del 2019.

disciplinaris incoats, introduïts i tancats contra els batlles i els magistrats i els membres del Ministeri Fiscal. La memòria també ha d'incloure les queixes presentades i les resolucions disciplinàries emeses, i ha d'especificar les infraccions comeses i les faltes sancionades. La memòria anual també ha de portar adjunta una còpia de totes les resolucions disciplinàries dictades pel Consell Superior de la Justícia durant l'any corresponent. Les dades personals de les persones sotmeses als procediments disciplinaris estan protegides, i tenen garantit l'anonimat. Finalment, les autoritats precisen que el Consell Superior de la Justícia publica la memòria anual⁴ en línia i la distribueix en format paper el dia de l'obertura de l'any judicial a tots els membres del cos judicial.

71. El GRECO pren nota de les informacions facilitades. El GRECO agraeix la revisió del sistema de responsabilitat disciplinària dels fiscals. Pel que fa a la part (i) de la recomanació, el GRECO acull satisfactòriament l'increment dels terminis de prescripció de les faltes disciplinàries, i del Reglament detallat (amb terminis precisos), relatiu a la instrucció dels expedients disciplinaris. Finalment, el GRECO aprecia que es detalli un procediment específic de l'audiència disciplinària davant del CSJ. Així doncs, la primera part de la recomanació ha estat aplicada de manera satisfactòria.
72. Pel que fa a la part (ii) de la recomanació, el GRECO acull satisfactòriament les mesures aplicades per les autoritats per conservar les informacions detallades en matèria de procediments disciplinaris contra batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal. La memòria anual sobre l'estat i el funcionament de l'Administració de justícia conté la llista del nombre d'expedients disciplinaris incoats, introduïts i tancats durant l'any, així com les queixes presentades i les resolucions disciplinàries emeses (especificant-hi les infraccions comeses i les faltes sancionades). També és positiu que es publiquin en la memòria anual totes les resolucions disciplinàries dictades pel CSJ. Ho són pel que fa a l'anonimat de les persones en qüestió. Així doncs, la segona part de la recomanació també ha estat aplicada de manera satisfactòria.
73. El GRECO conclou que la recomanació xii s'ha aplicat de manera satisfactòria.

Recomanació xiii

74. *El GRECO ha recomanat (i) continuar oferint regularment als fiscals formacions sobre diverses qüestions relatives a l'ètica i a la integritat i (ii) mantenir en l'àmbit institucional la possibilitat, per part dels fiscals, d'obtenir assessorament confidencial sobre aquestes qüestions.*
75. Pel que fa al primer punt de la recomanació, les autoritats d'Andorra apunten que, el 2019, el Consell Superior de la Justícia ha tornat a incloure una sessió sobre les qüestions deontològiques al seu programa de formació anual per a tots els membres del cos judicial. Les autoritats recorden que els fiscals, els batlles i els magistrats participen també en formacions relatives a l'ètica i a la integritat a França i a Espanya (vegeu el paràgraf 50). El CSJ desitja seguir incloent aquest tipus d'informació al programa cada any i continuar incorporant l'ètica i la integritat com a temes obligatoris per als nous membres del cos judicial. Finalment, les autoritats expliquen que la formació judicial contínua és un dret i un deure de tots els fiscals, batlles i magistrats. Aquests professionals han de seguir un mínim d'activitats pedagògiques establert pel Consell Superior de la Justícia (Regulació de l'estatus dels membres de les carreres judicials i dels fiscals, títol VIII, capítol 2).

⁴ <http://www.justicia.ad/fr/memoria.html>

76. Pel que fa al segon punt de la recomanació, les autoritats indiquen que el Consell Superior de la Justícia reflexiona sobre la manera de crear un sistema sostenible per tal que els batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal obtinguin assessorament confidencial sobre qüestions ètiques.
77. El GRECO, quant a la primera part de la recomanació, constata amb satisfacció que el CSJ continua oferint de manera habitual formacions sobre l'ètica i la integritat a tots els membres del cos judicial, incloent-hi els fiscals. Així doncs, aquesta part de la recomanació ha estat aplicada de manera satisfactòria.
78. Pel que fa al segon punt de la recomanació, el GRECO fa constar que hi ha una reflexió per crear un sistema sostenible d'assessorament confidencial sobre qüestions ètiques per als batlles, magistrats i membres del Ministeri Fiscal. No obstant això, aquests desenvolupaments encara es troben en un estat preliminar per concloure en una aplicació, fins i tot parcial, d'aquesta part de la recomanació.
79. El GRECO conclou que la recomanació xiii s'ha aplicat parcialment.

III. CONCLUSIONS

80. **Vist el que s'ha explicat anteriorment, el GRECO conclou que Andorra ha aplicat o tractat de manera satisfactòria tres de les tretze recomanacions que conté l'Informe d'avaluació del Quart cicle d'avaluació.** De les altres recomanacions, tres han estat aplicades parcialment i set no s'han aplicat.
81. Concretament, les recomanacions ix, xi i xii han estat aplicades de manera satisfactòria, les recomanacions vi, x i xiii han estat aplicades parcialment i les recomanacions i-v, vii i viii no s'han aplicat.
82. Pel que fa als parlamentaris, pocs progressos es poden destacar. Constatant la legislació revisada que preveu l'obligació del Consell General de fer públiques les informacions sobre totes les iniciatives parlamentàries i l'estat de la seva tramitació, el GRECO considera que aquestes mesures són insuficients per constituir un procediment formal de consulta pública. Encara que el Reglament modificat del Consell General ho preveu, i que un grup de treball parlamentari ha estat creat a aquest efecte, encara s'ha d'elaborar i adoptar un codi de conducta dels consellers generals. A més, s'ha d'introduir una obligació específica per als parlamentaris perquè declarin tots els conflictes d'interessos, s'ha d'implantar un sistema de declaració pública del patrimoni i dels interessos dels consellers generals, i s'ha d'establir una formació específica per als parlamentaris i un sistema d'assessorament confidencial sobre qüestions d'ètica i de deontologia.
83. Pel que fa als batlles, el GRECO agraeix la revisió del sistema de responsabilitat disciplinària dels batlles i dels magistrats. El GRECO agraeix en particular l'increment dels terminis de prescripció de les infraccions disciplinàries, la introducció d'un procediment específic de l'audiència disciplinària, la conservació de les informacions detallades en els procediments disciplinaris i la publicació de totes les resolucions disciplinàries del Consell Superior de la Justícia. També és positiu que el Consell Superior de la Justícia continuï oferint de manera habitual formacions sobre l'ètica i la integritat als batlles i magistrats. No obstant això, encara ha d'adoptar-se un sistema sostenible d'assessorament confidencial sobre les qüestions ètiques. I, sobretot, s'ha de modificar la composició del Consell Superior de la Justícia per tal d'assegurar una representació adequada dels membres del cos judicial escollits pels seus parells. I, finalment, les autoritats haurien d'examinar formalment la qüestió del nomenament dels batlles i dels magistrats per a un mandat amb una durada indefinida.

84. Per acabar, el GRECO fa notar que s'ha progressat en relació amb els fiscals. Concretament, el GRECO constata satisfactòriament que, d'ara endavant, les decisions del fiscal general d'inhibir un fiscal adjunt han de fer-se de manera justificada per escrit. El GRECO agraeix també el nou sistema de responsabilitat disciplinària dels fiscals, que incrementa els terminis de prescripció de les infraccions disciplinàries, introdueix un procediment específic detallat de l'audiència disciplinària, i preveu la conservació de les informacions detallades en matèria de procediments disciplinaris i la publicació de totes les resolucions disciplinàries. També és positiu que continuïn de manera habitual les formacions sobre l'ètica i la integritat. No obstant això, encara ha d'adoptar-se un sistema sostenible d'assessorament confidencial sobre les qüestions ètiques.
85. Tenint en compte el que s'ha detallat anteriorment, el GRECO considera que les mesures preses per les autoritats d'Andorra per aplicar les recomanacions del Quart cicle d'avaluació són molt limitades. Conclou que el nivell actual de conformitat amb les recomanacions és "globalment insatisfactori" en el sentit de l'article 31, paràgraf 8.3, del reglament intern. El GRECO decideix, en conseqüència, aplicar l'article 32, relatiu als membres que no respecten les recomanacions que conté l'Informe d'avaluació mútua, i invita el cap de la delegació d'Andorra a sotmetre, de seguida que sigui possible, un informe sobre els progressos fets en l'aplicació de les recomanacions pendents (és a dir, totes les recomanacions i-viii, x i xiii), com a molt tard, abans del 30 de setembre del 2021.
86. El GRECO invita les autoritats d'Andorra a autoritzar, de seguida que sigui possible, la publicació d'aquest informe, a traduir-lo a la llengua nacional i a fer-ne pública la traducció.